

ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధం (1775-1782) మరాఠా సామ్రాజ్యం మరియు బ్రిటీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ మధ్య భారతదేశంలో జరిగిన మూడు ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాలలో మొదటిది. సూరత్ ఒడంబడిక సంఘర్షణ ప్రారంభానికి సంకేతం ఇవ్వగా, సల్బాయ్ ఒప్పందం ముగింపును సూచించింది. బ్రిటీష్ నష్టం మరియు యుద్ధానికి ముందు ఇరు పక్షాల స్థానాలను పునరుద్ధరించడం సూరత్ మరియు పూణే సామ్రాజ్యం మధ్య పోరాటం యొక్క ఫలితాలు. భారతదేశంలోని ఈస్టిండియా కంపెనీ యొక్క మొదటి అధ్యక్షుడు మరియు గవర్నర్-జనరల్, వారెన్ హేస్టింగ్స్, వెంటనే దాడికి వ్యతిరేకంగా నిర్ణయించుకున్నారు. మీరు ఈ కథనంలో ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధం (1775-82) గురించి నేర్చుకుంటారు.

Anglo-Mysore Wars

ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాలు

- బొంబాయి నుండి ఆంగ్లేయుల వ్యాపారానికి మరాఠాలు ముప్పుగా భావించారు.
- రెండు రాష్ట్రాలలో పదాతిదళం, గన్నీల అభివృద్ధి కంపెనీలో తీవ్ర అశాంతిని కలిగించింది.
- మరాఠా సామ్రాజ్యంలో పూనాలో పేష్వా, నాగపూర్ లోని భోంసలే, గ్వాలియర్ లో సింధియా, ఇండోర్ లో హోల్కర్, బరోడాలో గైక్వాడ్ అనే ఐదు ప్రధాన అధిపతులు ఉండేవారు.
- ఈ మరాఠా సమాఖ్యకు పేష్వా నామమాత్రపు అధిపతి మరియు వారందరి మధ్య, ముఖ్యంగా సింధియా మరియు హోల్కర్ మధ్య తీవ్రమైన పరస్పర శత్రుత్వం ఉంది.
- మొత్తంగా మూడు ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాలు ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ సైన్యానికి మధ్య జరిగాయి.
- యుద్ధాలు 1777 లో ప్రారంభమై 1818 లో బ్రిటీష్ విజయంతో ముగిశాయి

Rise And Consolidation Of British Power In India

ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాలు (1777-1818)

ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాలు (1777-1818)

తెలుగు

మొదటి ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధం
(1775- 1782)

సంఘర్షణ యొక్క మూలాలు

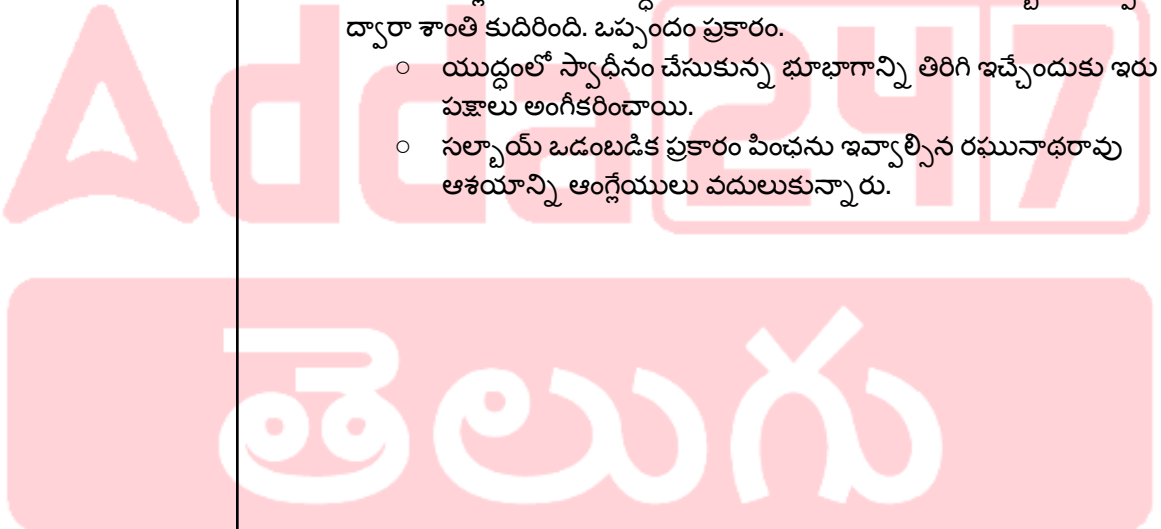
- మరాఠాల మధ్య పోరు: నానా ఫడ్డిస్ నాయకత్వంలోని రెండవ పీష్వా సవాయి మాధవరావు మద్దతుదారులకు, బ్రిటీష్ మద్దతుతో మాజీ పీష్వా రఘునాథ్ రావు నేతృత్వంలోని ప్రత్యర్థులకు మధ్య అధికారం కోసం తీవ్రమైన పోరాటం జరిగింది.
- బ్రిటీష్ వారి జోక్యం: రఘునాథరావు ఆంగ్లేయుల సహాయం కోరినప్పుడు బొంబాయిలోని బ్రిటీష్ అధికారులు వెంటనే అంగీకరించి అతనితో 1775లో సూరత్ ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నారు.
 - ఈ ఒడంబడిక ప్రకారం రఘునాథరావు ఆంగ్లేయులైన సాల్సేట్, బస్సీన్ లకు వారి సహాయానికి ప్రతిఫలంగా ఇవ్వవలసి వచ్చింది.

యుద్ధ గమనం:

- నానా ఫడ్డిస్ నాయకత్వంలోని మరాఠా నాయకులందరూ, హైదర్ అలీ నాయకత్వంలో దక్షిణ భారత శక్తులు, నిజాం కంపెనీపై యుద్ధం ప్రకటించారు.
- ఈ విధంగా బ్రిటీష్ వారు మరాఠీలు, మైసూరు, హైదరాబాదుల శక్తివంతమైన కలయికను ఎదుర్కొన్నారు.

ఫలితాలు:

- మొదటి ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధం తరువాత చివరకు 1782 లో సల్సేట్ ఒప్పందం ద్వారా శాంతి కుదిరింది. ఒప్పందం ప్రకారం.
 - యుద్ధంలో స్వాధీనం చేసుకున్న భూభాగాన్ని తిరిగి ఇచ్చేందుకు ఇరు పక్షాలు అంగీకరించాయి.
 - సల్సేట్ ఒడంబడిక ప్రకారం పింఠను ఇవ్వాలన్న రఘునాథరావు ఆశయాన్ని ఆంగ్లేయులు వదులుకున్నారు.

రెండవ ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధం
(1803- 1805)

సంఘర్షణ యొక్క మూలాలు:

- మరాఠాల అంతర్గత సమస్యలు మరియు బ్రిటిష్ జోక్యం: నానా ఫడ్న్ దేవ్ మరణం తరువాత (మార్చి 1800), పూనా కోర్టు మళ్ళీ వివిధ కోర్టు కుట్రలకు బలైపోయింది. మరాఠా రాజకీయాల్లో అధికారం కోసం జరిగిన పోరాటంలో పేష్వా రెండవ బాజీరావు, దౌలత్ రావు సింధియా, యశ్వంత్ రావు హోల్కర్ ప్రధాన మరాఠా నాయకులుగా ఆవిర్భవించారు.
- బసేన్ ఒప్పందం (31 డిసెంబరు 1802): పేష్వా రెండవ బాజీరావు మరియు ఆంగ్ల కంపెనీ మధ్య 'శాశ్వత మరియు సాధారణ కూటమి' యొక్క ఈ ఒప్పందం సంతకం చేయబడింది. ఇది సబ్సిడరీ అలయన్స్ ఒప్పందం. ఈ ఒప్పందం ద్వారా పేష్వా అంటే మరాఠా సమాఖ్య అధిపతి తన స్వతంత్ర అధికారాన్ని కోల్పోయాడు. చివరికి ఇతర మరాఠా అధిపతులు కంపెనీకి లొంగిపోయే స్థితికి దిగజారిపోయారు.
 - ఇది ఇతర మరాఠా నాయకుల దేశభక్తి భావాలను ప్రభావితం చేసింది మరియు మరాఠా సమాఖ్య విచ్ఛిన్నం ప్రారంభమైన రెండవ ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధాన్ని ప్రేరేపించింది.
- మరాఠా నాయకుల మధ్య ఐక్యత లేకపోవడం: పేష్వా రెండవ బాజీరావు మరియు ఆంగ్ల కంపెనీ మధ్య బసేన్ ఒప్పందంపై సంతకం చేసిన తరువాత, దౌలత్ రావు సింధియా మరియు రఘుజీ భోంస్లే వెంటనే ఆంగ్లయులకు వ్యతిరేకంగా పొత్తు పెట్టుకున్నారు. వారు యశ్వంత్ రావు హోల్కర్ ను చేర్చడానికి ప్రయత్నించారు కానీ విజయవంతం కాలేదు. గైక్వాడ్ తటస్థంగా ఉన్నారు. ఈ విధంగా, జాతీయ విపత్తు సమయాల్లో కూడా, మరాఠా అధిపతులు ఏకం కాలేదు.

యుద్ధ గమనం

- ఆంగ్లయులు అన్ని మరాఠా ప్రాంతాలపై దాడి చేయాలని నిర్ణయించుకున్నారు. ఆర్థర్ వెల్లెస్లీ ఆధ్వర్యంలో దక్కన్ లో, జనరల్ లేక్ కింద ఉత్తర భారతదేశంలో రెండు ప్రధాన కేంద్రాల్లో యుద్ధం జరిగింది.
 - దక్కన్ లో, వెల్లెస్లీ సింధియా మరియు భోంస్లేల సంయుక్త సైన్యాలను అసే యుద్ధంలో (బైరంగాబాద్ సమీపంలో, సెప్టెంబర్ 1803) మరియు అగ్గావ్ యుద్ధంలో (బుర్హాన్ పూర్ సమీపంలో, నవంబర్ 1803) ఓడించాడు.
 - ఉత్తరాన, లార్డ్ లేక్ డిల్లీ యుద్ధంలో (సెప్టెంబర్ 1803) దౌలత్ రావు సింధియాను మరియు సింధియా మరియు భోంస్లే సంయుక్త సైన్యాలను లాస్వారీ యుద్ధంలో (అల్వార్, నవంబర్ 1803 సమీపంలో) ఓడించింది.

పరిణామం

- సింధియా, భోంస్లే ఐదు నెలల్లోనే ఘోర పరాజయాన్ని చవిచూడాల్సి రావడంతో ఇంగ్లీష్ కంపెనీతో రెండు వేర్వేరు ఒప్పందాలు కుదుర్చుకోవాల్సి వచ్చింది.
- దేవ్ గావ్ ఒప్పందం (17 డిసెంబరు 1803): రఘుజీ భోంస్లే మరియు కంపెనీ మధ్య ఈ అనుబంధ కూటమి ఒప్పందం సంతకం చేయబడింది.
- సుర్జీ- అర్జన్ గావ్ ఒప్పందం (1803 డిసెంబరు 30): సింధియా, కంపెనీ మధ్య ఈ అనుబంధ ఒప్పందం కుదిరింది.
- రాజ్ పుర్ ఘాట్ ఒప్పందం (24 డిసెంబరు 1805): యశ్వంత్ రావు హోల్కర్ మరియు ఆంగ్ల కంపెనీ మధ్య ఈ ఒప్పందం సంతకం చేయబడింది.

దక్షిణ భారతదేశంలో బ్రిటిష్ విస్తరణ - ఆంగ్లో-మైసూర్ యుద్ధాలు (1767- 1799)

ఫలితాలు: రెండవ ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధం ఫలితంగా అది మరాఠా సమాఖ్యను విచ్ఛిన్నం చేసింది

మూడవ ఆంగ్లో మరాఠా యుద్ధం
(1817 - 1818)

సంఘర్షణ యొక్క మూలాలు:

- పిండారీలతో బ్రిటిష్ సంఘర్షణ: ఈ యుద్ధానికి ప్రధాన కారణం మరాఠాలచే రక్షించబడుతున్నారని బ్రిటిష్ వారు అనుమానించిన పిండారీలతో బ్రిటిష్ సంఘర్షణ.
 - 1689 లో మహారాష్ట్రపై మొఘలుల దండయాత్ర సమయంలో పిండారీల గురించి మొదటిసారిగా విన్నారు మరియు మరాఠా సైన్యంలో అక్రమ గుర్రపు స్వాములుగా పిలువబడ్డారు, వేతనం లేకుండా పనిచేశారు, బదులుగా దోచుకోవడానికి లైసెన్స్ పొందారు.
 - తరుచుగా 'మరాఠాల స్కావెంజర్స్'గా అభివర్ణించబడే వీరు వెల్లెస్లీ కాలంలో స్థానిక సైన్యాలను పెద్ద సంఖ్యలో రద్దు చేసినప్పుడు ర్యాంకులు బాగా పెరిగాయి. వాస్తవానికి, పిండారీలు విచ్చిన్నమైన సైనికులు, కఠినమైన రైతులు, పనికిమాలిన మరియు నీతిమాలిన వ్యక్తుల నుండి సేకరించిన విభిన్న అంశాల మిశ్రమం.
- లార్డ్ హేస్టింగ్స్ దూకుడు విధానం: హేస్టింగ్స్ భారతదేశంలో ఇంగ్లీష్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఆధిపత్యాన్ని స్థాపించడానికి ప్రయత్నించాడు మరియు వెల్లెస్లీని తిరిగి రప్పించడంతో 1805 లో విడిచిపెట్టిన దూకుడు విధానం యొక్క త్రెడ్లను తిరిగి ప్రారంభించాడు.
- మరాఠా అధిపతుల గర్వం: మరాఠా అధిపతులు వినయంగా ఉన్నప్పటికీ, వారు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోవడంతో ఇంకా రాజీపడలేదు మరియు వారు మళ్ళీ పేష్వా నాయకత్వంలో ఏడిగారు.

యుద్ధ గమనం

- పేష్వా రెండవ బాజీరావు సేనలు భోంస్లే (ముదోల్లీ II భోంస్లే, నాగపూర్ అప్పా సాహిబ్ అని కూడా పిలుస్తారు) మరియు హోల్కర్ (ఇండోర్ కు చెందిన మూడవ మల్లర్ రావు హోల్కర్) సైన్యాల మధ్యతూ ఈస్టిండియా కంపెనీకి వ్యతిరేకంగా పెరిగాయి.
- 1817 నవంబరు 5 న పేష్వా పూనాలోని బ్రిటిష్ రెసిడెన్సీని తగలబెట్టి, ఖడ్కిలోని బ్రిటిష్ శిబిరంపై దాడి చేశాడు. కానీ పేష్వా ఖడ్కి (కిర్కీ లేదా గణేష్ ఖిండ్ అని కూడా పిలుస్తారు, నవంబర్ 5), భోంస్లే సీతాబద్లి కొండల వద్ద (26 నవంబర్) మరియు హోల్కర్ మెహిద్పూర్ (21 డిసెంబర్ 1817) వద్ద ఓడిపోయారు.
- ఖడ్కి వద్ద ఓటమి తరువాత, పేష్వా బ్రిటిష్ వారితో మరో రెండు యుద్ధాలు చేశాడు- కోరేగావ్ యుద్ధం (1 జనవరి 1818) మరియు అష్టి యుద్ధం (20 ఫిబ్రవరి 1818). అతను రెండు యుద్ధాలలో ఓడిపోయి చివరికి సర్ జాన్ మాల్కమ్ ముందు లొంగిపోయాడు.

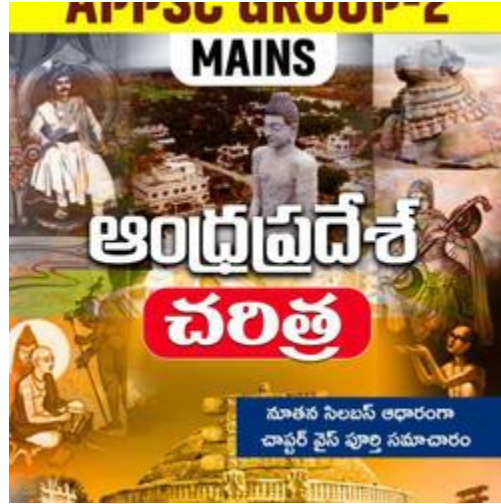
ఈ విధంగా, మొత్తం మరాఠా దళం ఈస్టిండియా కంపెనీ యొక్క ఉన్నత సైనిక శక్తి చేత నడపబడింది.

ఫలితాలు:

- హేస్టింగ్స్ పేష్వా, పేష్వా రెండింటినీ వదిలించుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. అందువలన పేష్వా పదవీచ్యుతుడయ్యాడు, పింఛను పొందాడు మరియు అతని చివరి రోజులను కాన్పూర్ సమీపంలోని బితూర్ లో గడపమని ఆదేశించాడు.
- పేష్వా రాజ్యాన్ని బ్రిటిష్ ఆధీనంలోకి తీసుకువచ్చి బొంబాయి విస్తరించిన ప్రెసిడెన్సీని ఉనికిలోకి తెచ్చారు.

దక్షిణ భారతదేశంలో బ్రిటిష్ విస్తరణ - ఆంగ్లో-మైసూర్ యుద్ధాలు (1767- 1799)

	<ul style="list-style-type: none"> • మరాఠాల ఆత్మగౌరవాన్ని తీర్చడానికి, పేష్వా రాజ్యం నుండి సతారా అనే చిన్న రాజ్యాన్ని ఏర్పాటు చేసి శివాజీ యొక్క ప్రత్యక్ష వారసుడు ప్రతాప్ సింగ్ కు ఇచ్చారు. <p>ఈ విధంగా 1818 నాటికి సింధ్, పంజాబు మినహా మొత్తం భారత ఉపఖండం ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో బ్రిటిష్ నియంత్రణలోకి వచ్చింది.</p>
--	---

Adda247

తెలుగు